

Становище

за дисертационен труд

за придобиване на образователно-научната степен „доктор“,

ПН 1.2 Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика – Теория на възпитанието)

на тема

„Възпитателно-терапевтични аспекти на фотографията“

Докторант: Русана Гаджанова

Факултет по педагогика, СУ „Св. Климент Охридски“

Катедра „Теория на възпитанието“

Дисертационният труд на Русана Гаджанова е посветен на специфични функции на фотографското изкуство в контекста на възпитателните взаимодействия с терапевтичен ефект – тема, която несъмнено има актуални измерения в педагогически контекст.

В текста като цяло се разкрива богатство от възможности във възпитателната работа чрез функциите на снимката като „език за себеизразяване и самозаявяване“ (с.3), осъществени посредством прилагане на „поглед към различни от масовите употреби на фотографията“ (с.7).

Смятам, че това е една много навременна дисертация – доколкото фотографията е масово достъпно благодарение на изключителното технологично развитие, трансформирайки се като средство за „ефективна себеизява (съобщаване за себе си) в широката рамка на социалната среда“ (с.6), В нея има несъмнен принос в проблематиката, свързана със самовъзпитанието, която през последните години не е обект на сериозен интерес от изследователи в областта на педагогиката, за разлика от

динамичното развитие на изследванията в областта на саморазвитието в контекста на психологията.

Положителни характеристики на дисертационния труд:

- Многопластовост на теоретичното изложение и аргументация, умело съчетаване на информация и интерпретации от различни научни полета – философия, психология, педагогика, изкуствознание. Много добро обосноваване от гледна точка на философията на образа и представяне на феноменологията на фотографския образ през призмата на херменевтиката, постмодернизма, чрез интерпретации на Ролан Барт, Гастон Башлар и други ключови автори на съвременната философия, но не самоцелно, а чрез превръщането им в основания на възпитателно-терапевтичната приложимост на фотографията като изкуство, ежедневност, практика.
- Изясняване на ролята на фотографията чрез многофункционалността на снимката като продукт на човешка дейност, независимо дали се интерпретира или не в контекста на изкуството, в универсалното качество на образа в нея като „свидетелство за съществуването на човека“ (с.28).
- Много добра интегрираност на теоретичния анализ през призмата на съчетаване на историчност и съвременност, очертаване на възпитателни проекции в миналото на развитието на фотографията и в най-актуалните съвременни измерения на фотографския образ, с открояване на спецификата им, насочена все „по-категорично към емоционалното съдържание, социалните феномени и моделирането на посланията“ (с.27) - чрез рекламно съдържание, популяризиране на идеологии, на себе си (“селфита“), публикуване в социални мрежи, та дори и вече фотоизображения, правени от/чрез изкуствен интелект и др.

- Синхронизираност между аргументираност и описателност на възпитателно-терапевтичния аспект на фотографията, напр. „една от водещите нишки в разбирането на автора за фотографията като пазител на времето и връзките – характеристика, която ни позволява да работим възпитателно и терапевтично с теми като свързаност, наследственост; групова принадлежност, културен облик и съзнание за процесите, развили се в миналото, повлияващи настоящето и определящи бъдещето“ (стр.17).
- Демонстрирана висока компетентност в областта на фотографията като изкуство – през историчност, феноменология, области на влияние.
- Освен ролята на фотографията в сферата на естетическото възпитание, открояване на значимостта ѝ и в други сфери на възпитанието - патриотичното, религиозното, интеркултурното, в контекста на самовъзпитанието, развитие на емоционална интелигентност и др.
- Умело диференциране между ролята на средството за фотографиране функцията му „да извлича смисли, да записва и разкодира символи“ (с.32) и съдържанието на фотографираното във възпитателен контекст.
- Детайлизирано открояване на многофункционалността на фотографията във възпитателно-терапевтичен контекст (в т.ч. през призмата на различни психологични школи), очертаване на богатство от нейни приложимости чрез разнообразните ѝ функции, представени като реални възможности, които биха могли да бъдат реално осъществими в практическа среда (напр. стр.60-64).
- Добра аргументация за методиката на извършеното емпирично изследване
- Открояване на специфики на прякото, присъствено и дистанционното възпитателно-терапевтично взаимодействие.
- Очертаване на картина на ползване на фотографията от съвременните юноши – не само като прилагане, но и като отношение към

фотографирането и снимката, с открояване на специфики, отразяващи съвременния начин на живот и доминиращото използване на телефона като основно средство за заснемане.

- В резултат от това – достигане до изводи, които надхвърлят коментирането на конкретната възрастова група, имайки феноменологичен характер по отношение на мястото на фотографския образ в съзнанието на съвременния човек, напр.: „При дигиталния формат с едно плъзгане на пръста галерията от образи преминава калейдоскопично пред погледа на зрителя, който може да е неспособен да улови детайлите и смислите в това виртуално *биване* на връзки, спомени, хора. Тази особеност на прегледа на субниво въвлича зрителя във фрагментирано възприятие на различни случки, явления и отношения, оставя го в своеобразен ауфтакт на преживяването без възможност да се довърши нито спомена, нито да се реализира собственият смисъл от видяното“ (стр.203).
- В емпиричната част са представени възможности за развитие на творчески способности в рамките на организиран възпитателен процес, в основата на който е фотографията като феноменология и методика.

По отношение на автореферата – структурно и съдържателно отразява основните аспекти от дисертационния труд. Приемам оформените научни приноси.

Заключение: Изхождайки от несъмнените изследователски постижения на дисертационния труд, подкрепям присъждането на Русана Гаджанова на образователно-научната степен „доктор“, ПН 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика – Теория на възпитанието).

11.03.2025 г.

Подпис:

/проф. дпн Сийка Чавдарова – Костова/